

ZARZĄDZENIE Nr 5823 /VII/17
PREZYDENTA MIASTA ŁODZI
z dnia 25 kwietnia 2017 r.

w sprawie wprowadzenia „Zaleceń w sprawie stosowania klauzul społecznych oraz innych aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych w Urzędzie Miasta Łodzi”.

Na podstawie art. 30 ust. 1, art. 31 i art. 33 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 730) w związku art. 92 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814, 1579 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 730) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164 oraz 2016 r. poz. 831, 996, 1020, 1250, 1265, 1579, 1920 i 2260)

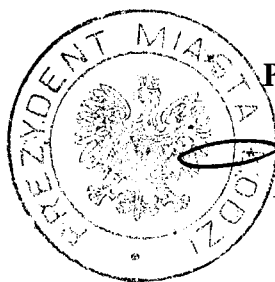
zarządzam, co następuje:

§ 1. W celu aktywizacji społeczno–zawodowej i integracji osób wykluczonych, a także w trosce o poprawę jakości życia mieszkańców i stanu środowiska, zalecam stosowanie w zamówieniach publicznych udzielanych przez Urząd Miasta Łodzi klauzul społecznych oraz innych aspektów społecznych i środowiskowych, zgodnie z załącznikiem do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierzam kierownikom komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi.

§ 3. Traci moc zarządzenie Nr 3715/VII/16 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie udzielania zamówień publicznych z zastosowaniem klauzul społecznych i środowiskowych w Urzędzie Miasta Łodzi.

§ 4. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia wydania.



PREZYDENT MIASTA

Hanna Zdanowska
Hanna ZDANOWSKA

Załącznik
do zarządzenia Nr 5823 /VII/17
Prezydenta Miasta Łodzi
z dnia 25 kwietnia 2017 r.

Zalecenia
w sprawie stosowania klauzul społecznych oraz innych aspektów społecznych
i środowiskowych w zamówieniach publicznych w Urzędzie Miasta Łodzi.

Rozdział 1
Postanowienia ogólne

§ 1. 1. Postanowienia niniejszego załącznika określają zalecenia dotyczące stosowania klauzul społecznych oraz innych aspektów społecznych i środowiskowych w procedurze udzielania zamówień publicznych na dostawy, usługi i roboty budowlane, do których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych, a przeprowadzanych zgodnie z Regulaminem udzielania zamówień publicznych w Urzędzie Miasta Łodzi.

2. Niniejsze Zalecenia mogą mieć również zastosowanie w procedurze udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty określonej w art. 4 pkt 8 ustawy, a przeprowadzanych zgodnie z Regulaminem udzielania zamówień publicznych, których wartość szacunkowa nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 000 euro oraz prowadzenia Rejestru udzielanych zamówień publicznych, do których ustawy Prawo zamówień publicznych nie stosuje się.

3. Ilekroć w niniejszych Zaleceniach jest mowa o:

- 1) analizie rynku – należy przez to rozumieć całokształt czynności zmierzających do ustalenia możliwości udzielania zamówień publicznych z zastosowaniem klauzul i/lub innych aspektów społecznych i/lub środowiskowych z uwagi na cele zamówienia, dostępność na rynku lub potrzebę stworzenia nowego rozwiązania;
- 2) aspektach społecznych i środowiskowych – należy przez to rozumieć całokształt uwarunkowań społecznych i środowiskowych, w tym klauzul stosowanych w prawie zamówień publicznych;
- 3) cyklu życia – należy przez to rozumieć cykl życia w rozumieniu art. 2 pkt 1a ustawy;
- 4) efektywności energetycznej – należy przez to rozumieć stosunek uzyskanej wielkości efektu użytkowego danego obiektu, urządzenia technicznego lub instalacji tj. efektu uzyskanego w wyniku dostarczenia do niego energii, w szczególności wykonanie pracy mechanicznej, zapewnienie komfortu cieplnego lub oświetlenia, w typowych warunkach ich użytkowania lub eksploatacji, do ilości zużycia energii przez ten obiekt, urządzenie techniczne lub instalację, albo w wyniku wykonanej usługi niezbędnej do uzyskania tego efektu;
- 5) klauzulach – należy przez to rozumieć klauzule społeczne, o których mowa w art. 22 ust. 2, art. 29 ust. 3a i art. 29 ust. 4 oraz art. 138p ust. 1 ustawy;
- 6) oznakowaniu – należy przez to rozumieć oznakowanie w rozumieniu art. 2 pkt 16 ustawy;
- 7) projektowaniu dla wszystkich – należy przez to rozumieć projektowanie biorące pod uwagę różnorodność potrzeb ludzkich, uczestniczenie w życiu społecznym i równouprawnienie, którego celem jest stworzenie wszystkim ludziom równych szans brania udziału we wszystkich dziedzinach życia, zapewnienia dostępności

- i przystosowania przedmiotu zamówienia dla każdej osoby z możliwością adaptacji do zmian jakie progresywnie następują u każdego człowieka;
- 8) rachunku kosztów cyklu życia – należy przez to rozumieć niektóre lub wszystkie koszty ponoszone w czasie cyklu życia produktu, usługi lub robót budowlanych, takie jak: koszty nabycia, użytkowania (zużycia energii i innych zasobów), utrzymania, wycofania z eksploatacji (zbierania i recyklingu) oraz koszty przypisywane ekologicznym efektom zewnętrznym, np. koszty emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń oraz inne koszty łagodzenia zmian klimatu;
 - 9) społecznie odpowiedzialnych zamówieniach publicznych - należy przez to rozumieć zamówienia publiczne, w ramach, których bierze się pod uwagę, co najmniej jedną z następujących kwestii społecznych: możliwości zatrudnienia, godną pracę, zgodność z prawami społecznymi i z prawem do pracy, integrację społeczną (w tym także osób niepełnosprawnych), równość szans, dostępność i projektowanie dla wszystkich, uwzględnianie kryteriów zrównoważonego rozwoju, w tym kwestii etycznego handlu oraz szerszego dobrowolnego przestrzegania zasad społecznej odpowiedzialności biznesu, z jednoczesnym uwzględnieniem zasad ujętych w Traktacie o UE oraz w dyrektywach dotyczących zamówień publicznych;
 - 10) ustawie – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych;
 - 11) zamówieniach na usługi społeczne – należy przez to rozumieć zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi, o których mowa w rozdziale 6 działu III ustawy;
 - 12) zielonych zamówieniach publicznych – należy przez to rozumieć proces, w ramach którego zamawiający stara się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane o ograniczonym oddziaływaniu na środowisko w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku.

4. Udzielenie zamówienia publicznego z zastosowaniem klauzul lub innych aspektów społecznych i środowiskowych nie zwalnia zamawiającego ze stosowania przepisów ustawy, aktów wykonawczych oraz Regulaminów, o których mowa w ust. 1 i 2.

5. Zamawiający może uwzględniać aspekty dotyczące ochrony środowiska oraz kwestie społeczne, realizując społecznie odpowiedzialne i zielone zamówienia publiczne w celu promowania zrównoważonego rozwoju, na poszczególnych etapach procesu udzielania zamówienia poprzez:

- 1) określenie i opis przedmiotu zamówienia;
- 2) warunki udziału w postępowaniu lub kryteria selekcji;
- 3) podstawy wykluczenia;
- 4) kryteria udzielenia zamówienia wraz z podaniem wagi tych kryteriów i sposobu oceny ofert;
- 5) badanie i ocenę ofert, w szczególności pod kątem rażąco niskiej ceny;
- 6) szczególne warunki realizacji zamówienia (istotne postanowienia umowy).

§ 2. 1. Przy sporządzaniu planu zamówień publicznych na każdy rok budżetowy kierownicy komórek organizacyjnych powinni dokonać analizy rynku pod kątem możliwości zastosowania klauzul.

2. Przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia, komórka organizacyjna podejmuje decyzję o możliwości zastosowania klauzul i/lub innych aspektów społecznych i/lub środowiskowych w oparciu o analizę rynku. Rozpoznanie rynku jest działaniem niezbędnym dla celowego i oszczędnego realizowania wydatku związanego z udzielanym zamówieniem.

3. Zaleca się dokonywanie oceny możliwości zastosowania klauzul do zamówień określonych w § 1 ust. 2.

4. Zaleca się by zamawiający wykorzystywał różne narzędzia wspierania innowacji społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych, m.in. poprzez:

- 1) stosowanie trybu partnerstwa innowacyjnego;
- 2) wybór oferty z najlepszą relacją jakości do ceny, w tym uwzględniającej społeczne i środowiskowe aspekty innowacyjne w ramach kryteriów oceny ofert;
- 3) wymaganie lub dopuszczanie składania ofert wariantowych jako odrębnej oferty lub z jednoczesnym złożeniem oferty zasadniczej, z zastrzeżeniem spełniania przez tę ofertę, minimalnych wymagań określonych przez zamawiającego;
- 4) określenie w opisie przedmiotu zamówienia wymagań związanych z realizacją zamówienia obejmujących aspekty związane z innowacyjnością społeczną lub środowiskową;
- 5) zastosowanie dialogu technicznego, o którym mowa w art. 31a-31d ustawy.

5. Skorzystanie przez zamawiającego z ustanowienia partnerstwa innowacyjnego powinno być poprzedzone analizą rynku, w celu stwierdzenia czy oczekiwania zamawiającego są dostępne na rynku lub czy istnieje potrzeba stworzenia nowego rozwiązania.

6. Szacowanie wartości zamówienia następuje z uwzględnieniem skutków zastosowania klauzul i/lub innych aspektów społecznych i/lub środowiskowych dla potrzeb realizacji danego zamówienia.

§ 3. 1. W przypadku podjęcia decyzji o wszczęciu postępowania o udzielenie zamówienia z zastosowaniem klauzul i/lub innych aspektów społecznych i/lub środowiskowych wnioski o przygotowanie i przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego powinien zawierać stosowne wymagania stawiane wykonawcom, które powinny być związane z przedmiotem zamówienia oraz do niego proporcjonalne.

2. Wymagania, o których mowa w ust. 1 powinny być zawarte w ogłoszeniu o zamówieniu/zaproszeniu do negocjacji i/lub specyfikacji istotnych warunków zamówienia/opisie istotnych warunków zamówienia/zapytaniu ofertowym, w zależności od zastosowanego trybu postępowania.

3. W przypadku zastosowania aspektów społecznych, w tym w szczególności klauzul i/lub aspektów środowiskowych zakres uprawnień zamawiającego powinien obejmować możliwość kontroli spełnienia przez wykonawcę wymagań związanych z realizacją zamówienia uzależnionych każdorazowo od warunków wykonania danego zamówienia oraz sankcji z tytułu ich niespełnienia ustalonych proporcjonalnie do zakresu wymagań.

4. Jeżeli zamówienie składa się z kilku części, to możliwość stosowania klauzul i/lub aspektów społecznych i/lub środowiskowych należy rozważyć niezależnie dla każdej części zamówienia.

§ 4. 1. Wzór umowy winien odpowiednio zawierać:

- 1) sformułowanie wymogu spełnienia szczegółowych warunków określonych m.in. daną klauzulą i/lub aspektem społecznym i/lub środowiskowym;
- 2) określenie sposobu i form, w jakich zamawiający będzie kontrolował spełnianie ww. warunków;
- 3) określenie sankcji z tytułu niedotrzymania warunków określonych daną klauzulą umowną.

2. W przypadku umów zawieranych na okres dłuższy niż 12 miesięcy:

- 1) zamawiający powinien wprowadzić klauzule waloryzacyjne dotyczące zmian wysokości wynagrodzenia należnego wykonawcy w związku ze wzrostem kosztów realizacji

zamówienia, w przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 142 ust. 5 ustawy;

- 2) wykonawca w celu udowodnienia wpływu zmian na koszty wykonania zamówienia winien przedstawić sposób i podstawę wyliczenia odpowiedniej zmiany wynagrodzenia;
- 3) zamawiający określa m.in. w jakiej formie wykonawca może wystąpić o zmianę wynagrodzenia, wyznacza konkretny termin na to wystąpienie, a także wskazuje termin rozpatrzenia wniosku o zmianę.

3. Klauzule umowne dotyczące aspektów środowiskowych mogą odnosić się m.in. do:

- 1) sposobu dostawy produktu m.in. poprzez wymaganie dostawy produktów w pojemnikach transportowych wielokrotnego użytku lub w opakowaniach zaopatrzonych odpowiednim oznakowaniem czy wymagania dostawy w ilościach hurtowych ograniczając tym samym negatywny wpływ transportu na środowisko;
- 2) terminu realizacji dostawy poprzez wymóg realizacji dostaw poza godzinami szczytu;
- 3) organizacji procesu dostawy m.in. poprzez wymóg odbioru przez dostawcę (oraz przetworzenia lub ponownego wykorzystania) wszelkiego rodzaju opakowań, które dostarczone zostały wraz z produktem;
- 4) zobowiązania wykonawcy np. do korzystania z dozowników, które zapewnią zużywanie właściwej ilości środków czyszczących;
- 5) wymogu niestosowania w procesie produkcji produktów toksycznych chemikaliów;
- 6) wymogu świadczenia usługi przy wykorzystaniu energooszczędnych urządzeń;
- 7) w przypadku robót budowlanych/usług wymogu minimalizacji powstawania odpadów lub efektywnego gospodarowania zasobami.

Rozdział 2

Klauzule zastrzeżone art. 22 ust. 2 i art. 138p ust. 1 ustawy oraz specjalny reżim zamówień na usługi społeczne

§ 5. 1. Zamawiający może zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie zakłady pracy chronionej oraz inni wykonawcy, których działalność, obejmując społeczną i zawodową integrację osób, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy, w szczególności:

- 1) osób niepełnosprawnych;
- 2) bezrobotnych;
- 3) osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych;
- 4) osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 5) osób bezdomnych;
- 6) osób, które uzyskały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 7) osób do 30. lub po ukończeniu 50. roku życia;
- 8) osób będących członkami mniejszości.

2. Zamawiający określa co najmniej 30% wskaźnik zatrudnienia osób, o których mowa w ust. 1 stosując art. 22 ust. 2a ustawy.

3. Zastrzeżeniu, o którym mowa w ust. 1 może podlegać część lub całość zamówienia.

4. W przypadku wykonawców wspólnie ubiegających się o zamówienie (konsorcjum) każdy z członków konsorcjum musi wykazać, że spełnia warunek dotyczący posiadania statusu zakładu pracy chronionej lub prowadzenia działalności, o której mowa w ust. 1 oraz warunek, o którym mowa w ust. 2.

5. Wykonawca nie może wykazać spełniania warunku zamówień zastrzeżonych poprzez powołanie się na zasoby innych podmiotów czy powierzenie wykonania części zamówienia podwykonawcy.

§ 6. W przypadku podjęcia przez zamawiającego decyzji, że o zamówienie publiczne mogą ubiegać się wykonawcy, o których mowa w § 5 ust. 1, zamawiający zobowiązany jest do:

- 1) określenia czy zastrzeżenie odnosi się do części czy całości zamówienia;
- 2) określenia procentowego wskaźnika zatrudnienia, o którym mowa w § 5 ust. 2;
- 3) wskazania dokumentów, których będzie wymagał od wykonawców:
 - a) oświadczenia własnego wykonawcy, jako wstępnego dowodu potwierdzającego spełnianie warunku zamówień zastrzeżonych, gdy wartość zamówienia publicznego nie przekracza kwot określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy,
 - b) oświadczenia w formie Jednolitego Europejskiego Dokumentu Zamówienia (tzw. JEDZ), gdy wartość zamówienia publicznego jest równa lub przekracza kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy,
 - c) innych niż wymienionych w lit. a i b np.:
 - decyzji w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, o której mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046), lub innych dokumentów potwierdzających status wykonawcy jako zakładu pracy chronionej lub potwierdzających prowadzenie przez wykonawcę, albo przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie publiczne, działalności, o której mowa w § 5 ust. 1 (np. statut spółdzielni socjalnej, umowa spółki),
 - dokumentu potwierdzającego procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w § 5 ust. 1, zatrudnionych przez zakład pracy chronionej lub wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie.

§ 7. We wzorze umowy zamawiający powinien:

- 1) zobowiązać wykonawcę do:
 - a) utrzymania zatrudnienia osób, o których mowa w § 5 ust. 1 na poziomie ustalonym zgodnie z § 5 ust. 2 przez cały okres obowiązywania umowy,
 - b) przekazywania wraz z fakturą informacji o liczbie osób zatrudnionych w ogóle oraz liczbie zatrudnionych osób, o których mowa w § 5 ust. 1 lub np. przekazania informacji półrocznej przedkładanej przez zakłady pracy chronionej oraz zakłady aktywności zawodowej wojewodzie w trakcie realizacji zamówienia;
- 2) przewidzieć kary umowne w przypadku naruszenia postanowień umowy w zakresie nałożonych obowiązków, o których mowa w pkt 1 lit. a i b, które zostaną potrącone z wynagrodzenia należnego wykonawcy;
- 3) w przypadku powtarzających się naruszeń w zakresie obowiązków, o których mowa w pkt 1 zamawiający może przewidzieć prawo odstąpienia od umowy;
- 4) warunki określone w pkt 1-3 mogą być przewidziane także dla podwykonawców i podmiotów trzecich biorących udział w realizacji zamówienia, o ile w stosunku do tych podmiotów został wskazany warunek określony klauzulą zastrzeżoną wskazaną w § 5 ust. 1 i 2.

§ 8. 1. Zamawiający stosuje szczególną procedurę udzielania zamówienia publicznego w przypadku zamówień na usługi społeczne, gdy wartość zamówienia jest równa lub przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 750 000 euro zgodnie z przepisami ustawy.

2. W przypadku gdy wartość zamówienia na usługi społeczne jest mniejsza niż kwota określona w ust. 1 wówczas zamawiający ma możliwość udzielenia zamówienia zgodnie z określoną przez siebie procedurą spełniającą minimalne wymogi określone w art. 138o ust. 2-4 ustawy.

3. Zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia na wybrane usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne objęte określonymi kodami CPV, o których mowa w art. 138p ust. 1 ustawy, mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy, którzy spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) celem ich działalności jest realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób, o których mowa w § 5 ust. 1;
- 2) nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
- 3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawca określa w swoim statucie;
- 4) w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 3, umowa w sprawie zamówienia publicznego nie może zostać zawarta na okres dłuższy niż 3 lata.

5. Zamawiający może żądać stosownych oświadczeń i dokumentów potwierdzających spełnianie przesłanek, o których mowa w ust. 3 pkt 1-3, w tym m.in. statutu, umowy spółki lub innego dokumentu stanowiącego danego podmiotu.

6. W przypadku wykonawców wspólnie ubiegających się o zamówienie (konsorcjum) każdy z członków konsorcjum musi wykazać, że spełnia warunek określony w ust. 3.

7. Wykonawca nie może wykazać spełniania warunku, o którym mowa w ust. 3 poprzez powołanie się na zasoby innych podmiotów czy powierzenie wykonania części zamówienia podwykonawcy.

Rozdział 3

Wymóg zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, o którym mowa w art. 29 ust. 3a ustawy

§ 9. 1. Zamawiający w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, o którym mowa w § 1 ust. 1, którego przedmiotem są usługi lub roboty budowlane zobowiązany jest do wyspecyfikowania wszelkich czynności, które mają charakter stosunku pracy, w rozumieniu art. 22 § 1 Kodeksu pracy.

2. Zamawiający nie może przerzucić na wykonawcę obowiązku wskazania rodzaju czynności, o których mowa w ust. 1.

3. Zamawiający w opisie przedmiotu zamówienia określa wymagania zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie umów o pracę osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia.

4. Dopuszczalne jest w przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w ust. 3 zatrudnienie na podstawie umowy o pracę tymczasową na podstawie ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 360 oraz z 2017 r. poz. 658).

5. Zamawiający nie może wymagać zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę wszystkich osób realizujących zamówienie na usługi czy roboty budowlane, w sytuacji gdy nie jest to uzasadnione charakterem tego stosunku, tzn. brak jest cech konstytutywnych stosunku pracy.

6. Zamawiający, co do zasady, nie wskazuje czynności wykonywanych na podstawie umowy o pracę z podziałem na wykonawców i podwykonawców, jak również nie określa warunków i sposobu wykonywania pracy dotyczących w szczególności: wymaganej liczby osób do realizacji zamówienia, wymiaru czasu pracy osób wykonujących dane czynności czy ustalenia pracy zmianowej.

§ 10. 1. W przypadku gdy zamawiający przewiduje wymagania, o których mowa w § 9 ust. 3 wskazuje w opisie przedmiotu zamówienia oraz we wzorze umowy:

- 1) rodzaj czynności niezbędnych do realizacji zamówienia, które mają być realizowane na podstawie umowy o pracę;
- 2) sposób dokumentowania zatrudnienia osób wykonujących czynności, o których mowa w pkt 1;
- 3) uprawnienia w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę lub podwykonawcę wymagań oraz sankcje z tytułu niespełniania tych wymagań;
- 4) zamawiający może wymagać od wykonawców lub podwykonawców:
 - a) oświadczenia o zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane czynności. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności informację o rodzaju czynności, ilości osób je wykonujących i wymiarze etatu,
 - b) poświadczoną za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę kopię umowy/umów o pracę osób wykonujących w trakcie realizacji zamówienia czynności, których dotyczy ww. oświadczenie wykonawcy lub podwykonawcy (wraz z dokumentem regulującym zakres obowiązków, jeżeli został sporządzony). Kopia umowy/umów powinna zostać zanonimizowana w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922) tj. w szczególności bez imion, nazwisk, adresów, nr PESEL pracowników. Informacje takie jak: data zawarcia umowy, rodzaj umowy o pracę i wymiar etatu powinny być możliwe do zidentyfikowania,
 - c) zaświadczenie właściwego oddziału ZUS, potwierdzające opłacanie przez wykonawcę lub podwykonawcę składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę za ostatni okres rozliczeniowy,
 - d) poświadczoną za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę kopię dowodu potwierdzającego zgłoszenie pracownika przez pracodawcę do ubezpieczeń, zanonimizowaną w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych.

2. W trakcie realizacji zamówienia zamawiający uprawniony jest do wykonywania czynności kontrolnych wobec wykonawcy odnośnie spełniania przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu, o którym mowa w § 9 ust. 3. Zamawiający uprawniony jest w szczególności do:

- 1) żądania oświadczeń i dokumentów, o których mowa w ust. 1 w zakresie potwierdzenia spełniania wymogów zatrudnienia na umowę o pracę i dokonywania ich oceny;
- 2) żądania wyjaśnień w przypadku wątpliwości w zakresie potwierdzenia spełniania ww. wymogów;
- 3) przeprowadzania kontroli na miejscu wykonywania świadczenia.

§ 11.1. W trakcie realizacji zamówienia na każde wezwanie zamawiającego w wyznaczonym w tym wezwaniu terminie wykonawca powinien przedłożyć zamawiającemu określone w dokumentach zamówienia dowody w celu potwierdzenia spełnienia wymogu, o którym mowa w § 9 ust. 3. Niezłożenie przez wykonawcę w wyznaczonym przez zamawiającego terminie żądanych przez zamawiającego dowodów powinno być traktowane jako niespełnienie przez wykonawcę lub podwykonawcę niniejszego wymogu.

2. W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do przestrzegania prawa pracy przez wykonawcę lub podwykonawcę, zamawiający może zwrócić się o przeprowadzenie kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy.

§ 12. We wzorze umowy zamawiający powinien przewidzieć:

- 1) w części dotyczącej zobowiązań wykonawcy, że;
 - a) zobowiązuje się on do zatrudnienia na podstawie umów o pracę osób wykonujących czynności wskazane przez zamawiającego oraz do realizacji zamówienia przy udziale podwykonawców spełniających wymóg określony w § 9 ust. 3,
 - b) zobowiązuje się do określonego przez zamawiającego sposobu dokumentowania zatrudnienia ww. osób z zachowaniem przepisów o ochronie danych osobowych i przedstawiania stosownych dowodów na każde wezwanie zamawiającego w terminie przez niego określonym,
 - c) umożliwienie zamawiającemu przeprowadzenie przedmiotowej kontroli na miejscu wykonywania przedmiotu zamówienia;
- 2) w części zawierającej kary umowne, że w przypadku naruszenia postanowień dotyczących obowiązków wykonawcy, o których mowa w pkt 1 będzie on zobowiązany do zapłacenia zamawiającemu kary umownej, która zostanie potrącona z należności;
- 3) w przypadku powtarzających się naruszeń w zakresie obowiązków, o których mowa w pkt 1 zamawiający może przewidzieć prawo odstąpienia od umowy.

Rozdział 4

Klauzula zatrudnieniowa, o której mowa w art. 29 ust. 4 ustawy

§ 13.1. Zamawiający może określić w opisie przedmiotu zamówienia społeczne warunki realizacji zamówienia, w szczególności wymagania dotyczące zatrudnienia osób, o których mowa w art. 29 ust. 4 ustawy:

- 1) bezrobotnych;
- 2) młodocianych;
- 3) osób niepełnosprawnych;
- 4) innych osób np.: bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, uzależnionych od narkotyków, chorych psychicznie, uchodźców.

2. Zamawiający dopuszcza wszystkie formy zatrudnienia osób, o których mowa w ust. 1 chyba, że znajduje zastosowanie § 9 ust. 1.

3. Wymagania w zakresie stosowania klauzul społecznych odnoszą się do zatrudniania przez wykonawcę określonych grup pracowników przy realizacji danego zamówienia, a nie jedynie u niego zatrudnionych.

4. Warunek, o którym mowa w ust. 1 może realizować wykonawca samodzielnie, w ramach konsorcjum albo przez podwykonawcę.

§ 14. W przypadku gdy zamawiający przewiduje wymagania, o których mowa w § 13 ust. 1, wskazuje w opisie przedmiotu zamówienia:

- 1) liczbę osób, o których mowa w § 13 ust. 1, status tych osób z uwzględnieniem przepisów prawa oraz okres wymaganego zatrudnienia tych osób;
- 2) uprawnienia zamawiającego w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę wymagań o których mowa w § 13 ust. 1 oraz sankcje z tytułu niespełniania tych wymagań.

§ 15. Zamawiający może określić wymiar czasu pracy osób, o których mowa w § 13 ust. 1 adekwatny do realizacji przedmiotu zamówienia, stąd też wymaganie zatrudnienia osób w pełnym wymiarze czasu pracy nie powinno mieć charakteru obligatoryjnego.

§ 16. Zamawiający, określając wymagania o charakterze zatrudnieniowym, powinien każdorazowo odwoływać się do właściwych przepisów państw Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

§ 17. We wzorze umowy zamawiający powinien przewidzieć:

- 1) w części dotyczącej zobowiązań wykonawcy, że:
 - a) zobowiązuje się on do utrzymania zatrudnienia liczby osób o określonym statusie wskazanych w ofercie przez cały okres obowiązywania umowy,
 - b) zobowiązuje się on do przekazywania wraz z fakturą zamawiającemu informacji o liczbie osób zatrudnionych w ogóle oraz liczbie zatrudnionych z zastosowaniem klauzul;
- 2) w części zawierającej kary umowne, że w przypadku naruszenia postanowień dotyczących obowiązków wykonawcy, o których mowa w pkt 1 będzie on zobowiązany do zapłacenia zamawiającemu kary umownej, która zostanie potrącona z należności;
- 3) w przypadku powtarzających się naruszeń w zakresie obowiązków, o których mowa w pkt 1 zamawiający może przewidzieć prawo odstąpienia od umowy.

Rozdział 5

Opis przedmiotu zamówienia uwzględniający aspekty społeczne i środowiskowe

§ 18. Zamawiający opisuje przedmiot zamówienia publicznego, zgodnie z wymaganiami, określonymi w art. 29, art. 30 i art. 31 ustawy, z uwzględnieniem możliwości stosowania art. 30a ustawy.

§ 19. Opis przedmiotu zamówienia określa wymagane cechy zamówienia, które mogą odnosić się do procesu lub metody produkcji, realizacji lub do konkretnego procesu innego etapu cyklu życia zamówienia. Opis przedmiotu zamówienia powinien m.in. umożliwić realizację zasady zrównoważonego rozwoju.

§ 20. Opis przedmiotu zamówienia powinien określać potrzeby ochrony środowiska zgodnie z odrębnymi przepisami. Zaleca się, aby wymagania dotyczące wpływu zamówienia na środowisko były opisywane np. poprzez charakterystykę energetyczną przedmiotu zamówienia, maksymalny poziomu emisji zanieczyszczeń i odpadów oraz zasady postępowania z odpadami w toku realizacji zamówienia i po jego zakończeniu.

§ 21. Opis przedmiotu zamówienia może w szczególności odwoływać się do poziomów oddziaływania na środowisko i klimat, wydajności, bezpieczeństwa, poziomów jakości, procesów i metod produkcji na każdym etapie cyklu życia dostawy, usługi lub obiektu

budowlanego, metod i technik budowy, określonych zasad dotyczących projektowania, oznakowania (społecznego lub ekologicznego), opakowań czy wymagań przedstawienia instrukcji użytkowania produktów.

§ 22. 1. Opis przedmiotu zamówienia dla zamówień o cechach społecznych i środowiskowych, zgodnie z art. 30a ust. 1 ustawy, może odwołać się do określonego oznakowania pod warunkiem, że spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) wymagania dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech będących przedmiotem tego zamówienia (np. związane są z opisem produktu i jego prezentacją, w tym z wymogami dotyczącymi opakowań);
- 2) wymagania są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach;
- 3) warunki przyznawania oznakowania są przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury;
- 4) oznakowania są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron;
- 5) wymagania dotyczące oznakowania są określane przez podmiot trzeci, na który wykonawca nie może wywierać decydującego wpływu.

2. Jeżeli dane oznakowanie spełnia warunki określone w ust. 1, lecz zawiera również wymagania niezwiązane z przedmiotem zamówienia, zamawiający nie może żądać tego oznakowania. W takim przypadku może opisać przedmiot zamówienia, zgodnie z art. 30a ust. 5 ustawy, np. wymagać, by ilość zużytych w procesie produkcji surowców i energii, wielkość emisji CO₂ były na określonym – zgodnym z danym oznakowaniem – poziomie.

3. Jeżeli zamawiający nie wymaga, aby przedmiot zamówienia spełniał wszystkie kryteria określonego oznakowania, zobowiązany jest do wskazania poszczególnych wymagań.

4. Odwołania do określonych oznakowań nie powinny skutkować ograniczeniem innowacji.

§ 23. Do określenia cech środowiskowych zamawiający może stosować europejskie oznakowanie ekologiczne (Ecolabel - Margerytka), Energy Star, Ekoprojekt lub oznakowanie krajowe (m.in. polski znak ekologiczny EKO, Ekoland). Przykładem społecznego oznakowania, które może mieć zastosowanie przy określaniu i opisie przedmiotu zamówienia jest m.in. Fairtrade International, Fair for Life, Forest Stewardship Council (FSC), GOTS, SA8000, Naturland Fair, Fair Stone.

§ 24. Do określenia efektywności energetycznej urządzeń biurowych takich jak komputery, wyświetlacze, urządzenia do przetwarzania obrazu, zasilacze awaryjne oraz serwery komputerowe zaleca się stosowanie kryteriów efektywności energetycznej co najmniej równoważnym tym określonym w specyfikacjach Energy Star.

§ 25. W celu maksymalizacji efektu środowiskowego adekwatnie do przedmiotu zamówienia zaleca się, aby opis przedmiotu zamówienia uwzględniał wymogi dotyczące materiałów, procesów i metod produkcji lub świadczenia usług czy sposobu realizowania dostaw, nawet jeżeli nie stanowią istotnego elementu przedmiotu zamówienia.

§ 26. Opis przedmiotu zamówienia dla robót budowlanych powinien odnosić się do wymagań dotyczących higieny, zdrowia i środowiska, bezpieczeństwa użytkowania i dostępności obiektów, ochrony przed hałasem, oszczędności energii i izolacyjności cieplnej, zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, warunków użytkowych zgodnie

z przeznaczeniem obiektu, w szczególności w zakresie zaopatrzenia w wodę i energię elektryczną oraz, odpowiednio do potrzeb, w energię cieplną i paliwa, przy założeniu efektywnego wykorzystania tych czynników oraz usuwania ścieków, wody opadowej i odpadów zgodnie z przepisami obowiązującymi w tym zakresie.

§ 27. 1. W zamówieniach przeznaczonych do użytku osób fizycznych opis przedmiotu zamówienia określa wymagania w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowania dla wszystkich zgodnie z art. 29 ust. 5 ustawy.

2. W zamówieniach na roboty budowlane, wymagania, o których mowa w ust. 1 powinny zostać uwzględnione w dokumentacji projektowej oraz specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót budowlanych albo w programie funkcjonalno-użytkowym.

§ 28. W zamówieniach związanych z zaspakajaniem potrzeb odbiorców robót budowlanych, dostaw lub usług, zamawiający może uwzględnić na przykład wymagania dotyczące zapewnienia cech ergonomicznych produktu.

§ 29. W opisie przedmiotu zamówienia do określenia społecznych warunków realizacji zamówienia zamawiający może zastosować klauzulę prozatrudnieniową, o której mowa w § 13 oraz przewidzieć wymagania, o których mowa w § 9.

§ 30. Zamawiający, oprócz klauzul wskazanych w § 9 i § 13, może sformułować także inne wymagania odnoszące się do aspektów społecznych, takie jak np. wymóg minimalnego wynagrodzenia za pracę, wymóg szkoleń związanych z przedmiotem zamówienia dla osób realizujących zamówienia publiczne lub zastosowanie elastycznego czasu pracy.

§ 31. Zamawiający może określić inne środowiskowe i społeczne warunki realizacji zamówienia, np. dotyczące organizowania wydarzeń publicznych tj. konferencji, spotkań, festiwali, wystaw w sposób zrównoważony, w tym m.in. poprzez:

- 1) zobowiązanie wykonawcy do dostawy sprzętu i innych materiałów dla celów wydarzenia poza godzinami szczytu;
- 2) wymóg realizacji przedmiotu dostawy w pojemnikach transportowych wielokrotnego użytku, w przypadku cateringu można wymagać zastawy cateringowej wielokrotnego użytku;
- 3) wymaganie zagospodarowania odpadów powstałych w wyniku realizacji umowy zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie;
- 4) sposób aranżacji przestrzeni wystawowej m.in. z wykorzystaniem materiałów z recyklingu (np. palet) czy wykorzystaniem elementów drewnianych opatrzonych certyfikatem FSC lub równoważnym oraz zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych;
- 5) dostarczenie materiałów promocyjnych czy szkoleniowych z uwzględnieniem warunków środowiskowych np. wykorzystanie papieru: z domieszką makulatury, niebielonego chlorem, z certyfikatem FSC lub równoważnym (np. w plakatach) czy wykorzystanie drewna z certyfikatem FSC lub równoważnym (np. w ołówkach);
- 6) preferowanie elektronicznego obiegu dokumentów;
- 7) organizację danego wydarzenia w sposób zapewniający transparentność komunikacji oraz promocję zrównoważonego rozwoju.

§ 32. Opis przedmiotu zamówienia dla robót budowlanych z zastosowaniem aspektów środowiskowych powinien odnosić się do racjonalnego użytkowania energii, izolacyjności cieplnej przegród zewnętrznych budynku, systemów ogrzewania, wentylacji, klimatyzacji

i przygotowania ciepłej wody, wbudowanego oświetlenia tj. tych wszystkich cech, które mają wpływ na poziom zużycia energii w budynku, a także przewidywać rozwiązania chroniące przed uciążliwościami np. w zakresie ochrony przed hałasem i drganiami.

§ 33. W nowych budynkach oraz poddawanych przebudowie lub poprawie efektywności energetycznej (np. termomodernizacji), zaleca się korzystanie z energii wytworzonej w odnawialnych źródłach, a także technologii o optymalnej charakterystyce energetycznej.

§ 34. Wymagania zamawiającego mogą odnosić się do:

- 1) charakterystyki energetycznej budynku zapewniającej wyższą efektywność energetyczną np. poprzez określenie wartości współczynników U/EK/EP;
- 2) wykorzystania w określonym zakresie energii z odnawialnych źródeł (OZE) poprzez zastosowanie np. kolektorów słonecznych, kotłów na biomasę, pomp ciepła, użycie ogniw fotowoltaicznych oraz zastosowanie kogeneracji;
- 3) wprowadzenia urządzeń oszczędnego użytkowania wody;
- 4) wprowadzenia energooszczędnego oświetlenia budynku (źródła światła, oprawy, automatyka);
- 5) obniżenia zużycia energii na cele ogrzewania, wentylacji i ciepłej wody oraz obniżenie emisji CO₂ co najmniej o określony w warunkach technicznych procent w stosunku do stanu istniejącego przed modernizacją;
- 6) wykonania badań powykonawczych sprawdzających prawidłowość wykonania izolacji termicznych w przegrodach zewnętrznych – np. metodą termowizji.

§ 35. Zamawiający w opisie przedmiotu zamówienia i we wzorze umowy powinien przewidzieć, że realizowanie robót budowlanych powinno odbywać się w sposób zapewniający warunki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia osób przebywających na terenie budowy.

§ 36. Przy zakupie pojazdów samochodowych kategorii M i N niebędących pojazdami specjalnymi, zamawiający ma obowiązek stosowania rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie innych niż cena obowiązkowych kryteriów oceny ofert w odniesieniu do niektórych rodzajów zamówień publicznych (Dz. U. z 2011 r. poz. 559).

§ 37. W celu uzyskania bardziej efektywnych rozwiązań, również z punktu widzenia ograniczonego wpływu na środowisko, zaleca się uwzględnianie w opisie przedmiotu zamówienia wymagań wydajnościowych i funkcjonalnych. Wymagania takie mogą stanowić środek sprzyjający innowacjom w zamówieniach publicznych.

§ 38. Zamawiający może wymagać, aby wykonawca przedstawił certyfikat lub sprawozdanie, zgodnie z warunkami określonymi w art. 30b ustawy.

§ 39. Zamawiający może wymagać, aby w trakcie realizacji zamówienia stosowane były systemy lub normy zarządzania środowiskowego (np. system zarządzania środowiskowego i audytu EMAS lub normy ISO 14001).

§ 40. W celu potwierdzenia, że oferowane roboty budowlane, dostawy lub usługi odpowiadają wymaganiom określonym przez zamawiającego, zamawiający może żądać dokumentów określonych w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r.

w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (Dz. U. z 2016 r. poz. 1126).

§ 41. W celu potwierdzenia efektywności energetycznej, o której mowa w § 24, zamawiający może żądać oznakowania Energy Star, a w przypadku gdy wykonawca nie posiada takiego oznakowania, raportu z testów pomiaru efektywności energetycznej oferowanych urządzeń biurowych albo innego dokumentu weryfikującego poziomy efektywności energetycznej programu Energy Star z poziomami oferowanych urządzeń.

§ 42. W celu potwierdzenia spełnienia wymagań, o których mowa w § 39 wykonawca składa właściwe dokumenty, a w przypadku ich braku inne dokumenty potwierdzające stosowanie równoważnych środków zarządzania środowiskowego np. opis wdrożonych środków zarządzania środowiskowego, gwarantujących równoważny z wymaganym poziom ochrony środowiska.

Rozdział 6

Warunki udziału w postępowaniu o charakterze społecznym i środowiskowym

§ 43. Zamawiający określa wymogi dotyczące warunków udziału w postępowaniu odnoszących się do aspektów społecznych i/lub środowiskowych tylko wówczas, gdy odpowiadają one potrzebom zamawiającego o charakterze społecznym i/lub środowiskowym.

§ 44. Zamawiający zgodnie z § 43 może zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wykonawcy, którzy spełniają warunki udziału w postępowaniu dotyczące:

- 1) kompetencji lub uprawnień do prowadzenia określonej działalności zawodowej, o ile wynika to z odrębnych przepisów tj. m.in. koncesji, zezwoleń, licencji;
- 2) zdolności technicznej lub zawodowej przykładowo określone jako:
 - a) wymagania związane z posiadaniem przez wykonawcę doświadczenia w realizacji podobnych do przedmiotu zamówienia usług, dostaw lub robót budowlanych poprzez wymagania określonej liczby i wartości zrealizowanych/realizowanych zamówień odpowiadających rodzajowo przedmiotowi zamówienia, np. projektowanie budynków z zastosowaniem rozwiązań ekologicznych (takich jak budownictwo pasywne, o niskim zużyciu energii) lub rozwiązań ergonomicznych, realizacji usług dotyczących np. wykonania audytu energetycznego dla termomodernizacji budynku, świadczenia usług szkoleniowych w zakresie przedmiotu zamówienia czy organizowania wydarzeń (np. konferencji, wystaw, festiwali) w sposób zrównoważony,
 - b) wymagania stawiane osobom biorącym udział w wykonywaniu zamówienia w zakresie wykształcenia, doświadczenia i kwalifikacji zawodowych niezbędnych do wykonania zamówienia publicznego m.in. poprzez sformułowanie żądania wykazania przez wykonawcę, iż dysponuje lub będzie dysponować osobą/osobami:
 - z wykształceniem kierunkowym (np. w zakresie ochrony środowiska, biologii, psychologii lub pedagogiki) lub odpowiednio przeszkolonych (np. w zakresie treningów umiejętności społecznych),
 - o szczególnych kompetencjach zawodowych (np. pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, terapeuty zajęciowego),
 - o odpowiednim stażu zawodowym (np. w placówkach oświatowych, szpitalu psychiatrycznym itp.),

- z doświadczeniem w zakresie nadzoru lub kierowania robotami budowlanymi obiektów budowlanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych (np. polegających na montażu urządzeń dźwigowych dla osób niepełnosprawnych - windy osobowe, platformy) lub w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych,
- c) wymóg wykazania przez wykonawcę systemów zarządzania łańcuchem dostaw i śledzenia łańcucha dostaw, które będzie mógł zastosować w celu wykonania zamówienia publicznego,
- d) wymóg wykazania przez wykonawcę środków zarządzania środowiskowego, które będzie mógł zastosować w celu wykonania zamówienia publicznego, co umożliwi identyfikację aspektów środowiskowych.

§ 45. Zamawiający na potwierdzenie spełniania warunków udziału w postępowaniu określonych w § 44 może żądać stosownych oświadczeń oraz wykazów i innych dokumentów zgodnie z rozporządzeniem, o którym mowa w § 40.

Rozdział 7

Podstawy wykluczenia wykonawców o charakterze społecznym i środowiskowym

§ 46. Z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zamawiający, zgodnie z art. 24 ust. 1 pkt 13-15 ustawy, wyklucza wykonawców:

- 1) skazanych prawomocnie za przestępstwa przeciwko środowisku (art. 181-188 Kodeksu karnego), handlu ludźmi (art. 189a Kodeksu karnego) przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową (art. 218-221 Kodeksu karnego), o którym mowa w art. 9 lub art. 10 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2012 r. poz. 769);
- 2) wobec których wydano prawomocny wyrok sądu lub ostateczną decyzję administracyjną o zaleganiu z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne.

§ 47. Z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zamawiający może, zgodnie z art. 24 ust. 5 pkt 5-8 ustawy, wykluczyć wykonawców:

- 1) prawomocnie skazanych za wykroczenia przeciwko prawom pracownika lub przeciwko środowisku, jeżeli za ich popełnienie wymierzono karę aresztu, ograniczenia wolności lub karę grzywny nie niższą niż 3000 złotych;
- 2) wobec których wydano ostateczną decyzję administracyjną o naruszeniu obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy, ochrony środowiska lub o zabezpieczeniu społecznym, jeżeli wymierzono tą decyzją karę pieniężną nie niższą niż 3000 złotych;
- 3) naruszających obowiązki dotyczące płatności podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne.

§ 48. Wykluczenie wykonawcy następuje w przypadkach o których mowa w § 46 i § 47 przy zachowaniu terminów określonych w art. 24 ust. 7 pkt 1 i 2 ustawy z uwzględnieniem warunków wskazanych w art. 24 ust. 8 i 9 ustawy.

§ 49. Zamawiający, w przypadku określonym w § 47, wskazuje podstawy wykluczenia wykonawcy w ogłoszeniu o zamówieniu/zaproszeniu do negocjacji i/lub w specyfikacji istotnych warunków zamówienia w zależności od zastosowanego trybu postępowania.

§ 50. W przypadku wykonawców wspólnie ubiegających się o zamówienie brak podstaw do wykluczenia, o których mowa w § 46 i § 47 winien wykazać każdy z nich w stosownych oświadczeniach lub składając właściwe dokumenty zgodnie z wymaganiami zamawiającego.

§ 51. Zamawiający może żądać od podwykonawców stosownych oświadczeń oraz dokumentów potwierdzających brak podstaw do wykluczenia, o ile domagał się złożenia takich oświadczeń i dokumentów od wykonawców.

§ 52. Wykonawca, który powołuje się na zasoby innych podmiotów powinien wykazać brak podstaw do wykluczenia, o których mowa w § 46 i § 47 dotyczących tych podmiotów zamieszczając stosowną informację o tych podmiotach w oświadczeniu i przedstawiając stosowne dokumenty wymagane przez zamawiającego na potwierdzenie braku istnienia wobec nich podstaw do wykluczenia.

§ 53. Jeżeli zamawiający nie żądał od wykonawców w postępowaniu przedłożenia określonych dokumentów w celu potwierdzenia braku podstaw do wykluczenia, obowiązek ich przedłożenia nie dotyczy także podmiotu trzeciego oraz podwykonawcy. Ocena czy w stosunku do podmiotu trzeciego udostępniającego swój potencjał lub podwykonawcy realizują się przesłanki wykluczenia, o których mowa w § 46 i § 47 powinna przebiegać w oparciu o takie same zasady, jakie dotyczą wykonawcy.

Rozdział 8

Kryteria oceny ofert o charakterze społecznym i środowiskowym

§ 54. 1. Zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą na podstawie kryteriów oceny ofert.

2. Kryteriami oceny ofert, zgodnie z art. 91 ustawy są w szczególności:

- 1) cena lub koszt z wykorzystaniem podejścia opartego na efektywności kosztowej, takiego jak rachunek kosztów cyklu życia albo
- 2) cena lub koszt i inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia, w tym kryteria o charakterze społecznym lub środowiskowym, w szczególności:
 - a) jakość, w tym parametry techniczne, właściwości estetyczne i funkcjonalne,
 - b) aspekty społeczne, w tym integracja zawodowa i społeczna osób, o których mowa w § 5 ust. 1, dostępność dla osób niepełnosprawnych lub uwzględnianie potrzeb użytkowników,
 - c) aspekty środowiskowe, w tym efektywność energetyczna przedmiotu zamówienia,
 - d) aspekty innowacyjne,
 - e) organizacja, kwalifikacje zawodowe i doświadczenie osób wyznaczonych do realizacji zamówienia, jeżeli mogą mieć znaczący wpływ na jakość wykonania zamówienia,
 - f) warunki dostawy, takie jak termin dostawy, sposób dostawy oraz czas dostawy.

§ 55. W przypadku zamówień na usługi społeczne, o których mowa w § 8 ust. 1 zamawiający wybiera najkorzystniejszą ofertę, która przedstawia najkorzystniejszy bilans ceny lub kosztu i innych kryteriów, w szczególności jakości i zrównoważonego charakteru usług społecznych, ciągłości lub dostępności danej usługi lub kryterium stopnia uwzględnienia szczególnych potrzeb użytkownika usługi.

§ 56. 1. W przypadku gdy kryterium oceny ofert jest koszt, zamawiający zgodnie z art. 91 ust. 3d ustawy wskazuje dane, których będzie wymagał od wykonawcy oraz metodę służącą do określenia kosztów cyklu życia przedmiotu zamówienia.

2. Metoda określenia kosztów przypisywanych ekologicznym efektom zewnętrznym winna spełniać łącznie warunki określone w art. 91 ust. 7a ustawy, z zastrzeżeniem ust. 7b ustawy.

§ 57. W przypadku zastosowania kryterium ceny lub kosztu cyklu życia zamawiający może określić podkryteria kosztowe dla konkretnego produktu, usługi lub roboty budowlanej i ustalić długość cyklu życia, dla którego wydatki będą badane. Długość cyklu życia powinna być co najmniej równa okresowi gwarancji, na przykład przy zakupie drukujących urządzeń wielofunkcyjnych na koszt cyklu życia składa się koszt zakupu materiałów eksploatacyjnych, energochłonności oraz koszt obowiązkowych przeglądów i konserwacji w okresie gwarancji, a także utylizacji.

§ 58. Rozszerzona analiza kosztów cyklu życia winna uwzględniać zmiany wartości pieniądza, czyli dyskontowanie. Rachunek dyskonta wykorzystywany jest w liczeniu bieżącej wartości netto przyszłych przepływów pieniądza (NPV), służącej do oceny rentowności inwestycji. NPV uwzględnia bowiem koszt i oszczędności w całym okresie użytkowania, a także stopy dyskonta i wartość pieniądza w czasie. Analogiczny rachunek może zostać zastosowany w metodologii kosztów cyklu życia.

§ 59. W odniesieniu do zamówień publicznych na zakup pojazdów samochodowych kategorii M i N niebędących pojazdami specjalnymi, kryteriami oceny ofert zgodnie rozporządzeniem, o którym mowa w § 36 są: zużycie energii, emisja dwutlenku węgla (CO₂) oraz emisje zanieczyszczeń: tlenków azotu (NO_x), węglowodorów (NMHC) i cząstek stałych.

§ 60. Środowiskowe i społeczne kryteria oceny ofert muszą odnosić się do przedmiotu zamówienia i nie mogą dotyczyć właściwości wykonawcy, a w szczególności jego wiarygodności ekonomicznej, technicznej lub finansowej.

§ 61. Kryteria oceny ofert, zgodnie z art. 91 ust. 2c ustawy, są powiązane z przedmiotem zamówienia we wszystkich jego aspektach oraz etapach jego cyklu życia, co obejmuje czynniki związane z określonym procesem produkcji, dostawy, robót budowlanych lub usług albo określonym procesem dotyczącym innego etapu ich cyklu życia, nawet jeżeli te czynniki nie są ich istotnym elementem.

§ 62. Zamawiający nie może w kryterium oceny ofert wymagać od wykonawcy, by prowadził określoną politykę środowiskową lub politykę społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

§ 63. Zamawiający jako kryterium dostępności dla osób niepełnosprawnych lub uwzględnianie potrzeb użytkowników, o którym mowa w § 54 ust. 2 pkt 2 lit. b może np. określić minimalne wymagania w zakresie dostępności do serwisu internetowego, ponad wymagane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 113 i 1744).

§ 64. W ramach społecznych kryteriów oceny ofert zamawiający może również odnieść się do funkcjonalności przedmiotu zamówienia przypisując odpowiednią wagę za cechy ergonomiczne (użytkowe) przedmiotu zamówienia. Funkcjonalność może dotyczyć sposobu działania urządzenia, posiadania określonych funkcji czy niezbędnych cech użytkowych. Kryterium funkcjonalności powinno być w szczególności stosowane w przypadku składania ofert wariantowych.

§ 65. Społeczne kryteria oceny ofert odnoszące się do integracji społecznej i zawodowej osób wskazanych w § 5 ust. 1 muszą dotyczyć osób faktycznie zaangażowanych w wykonywanie przedmiotu zamówienia.

§ 66. Środowiskowe kryterium oceny ofert, o którym mowa w § 54 ust. 2 pkt 2 lit. c i d może odwoływać się do poszczególnych ekowskaźników obrazujących jakościowy i ilościowy wpływ produktu na środowisko. Podstawowe wskaźniki obejmują: energochłonność, materiałochłonność, wodochłonność, ściekogenność, odpadogenność, pyłogenność, gazogenność. Doprecyzowanie kryteriów środowiskowych oceny ofert wymaga odwołania się do norm technicznych, jakościowych lub zbioru wskaźników najlepszych dostępnych technik. Proponowane kryteria: kryterium niskiej emisji, kryterium niskiego poziomu odpadów, kryterium energooszczędności, kryterium surowców odnawialnych i z odzysku oraz surowców i materiałów alternatywnych.

§ 67. Środowiskowe kryterium oceny ofert w zamówieniach na roboty budowlane może dotyczyć stosowania wyrobów o minimalnym zapotrzebowaniu energii do ich wytworzenia i ewentualnej utylizacji, albo produktów podlegających recyklingowi lub biodegradowalnych. Zaleca się wykorzystanie standardu pasywnego w kryterium energooszczędności budynków lub zastosowanie wymagań charakterystyki energetycznej określonych dla budynków o niskim zużyciu energii.

§ 68. Środowiskowe kryterium oceny ofert - kryterium efektywności energetycznej w zamówieniach na dostawy lub usługi może dotyczyć wymagań efektywności energetycznej, nie niższych niż określonych w specyfikacjach Energy Star.

§ 69. Środowiskowe kryterium oceny ofert na materiały dostarczone w ramach przedmiotu zamówienia może dotyczyć np. wykorzystania papieru z domieszką makulatury, niebielonego chlorem, z certyfikatem FSC lub równoważnym czy wykorzystania drewna z certyfikatem FSC lub równoważnym.

§ 70. Środowiskowe kryterium oceny ofert na zakup opon do pojazdów służbowych może dotyczyć efektywności paliwowej oraz zewnętrznego hałasu toczenia.

Rozdział 9

Elementy społeczne i środowiskowe przy badaniu i ocenie ofert pod kątem rażąco niskiej ceny lub kosztu

§ 71. 1. Zamawiający żąda od wykonawców złożenia wyjaśnień, w przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 90 ust. 1 ustawy, w tym złożenia dowodów, dotyczących wyliczenia ceny lub kosztu, w szczególności w zakresie:

- 1) kosztów pracy, których wartość przyjęta do ustalenia ceny nie może być niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę albo minimalnej stawki godzinowej, ustalonych

- na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2015 r. poz. 2008 oraz z 2016 r. poz. 1265);
- 2) oszczędności metody wykonania zamówienia, wybranych rozwiązań technicznych, oryginalności projektu wykonawcy;
 - 3) pomocy publicznej udzielonej na podstawie odrębnych przepisów;
 - 4) wynikającym z przepisów prawa pracy i przepisów o zabezpieczeniu społecznym, obowiązujących w miejscu, w którym realizowane jest zamówienie;
 - 5) wynikającym z przepisów prawa ochrony środowiska;
 - 6) powierzenia wykonania części zamówienia podwykonawcom.

2. Kosztami pracy jest w szczególności suma wynagrodzeń (brutto) i pozostałych wydatków, w tym także składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, poniesionych przez pracodawcę w celu pozyskania, utrzymania, przekwalifikowania i doskonalenia kadr.

§ 72. Jeżeli kryterium oceny ofert jest koszt, a nie cena oferty, zamawiający uprawniony jest do żądania wyjaśnień dotyczących elementów związanych z cyklem życia produktu.

§ 73. Wykonawca nie może uzasadniać niskich kosztów pracy zamiarem ubiegania się o pomoc publiczną, o której mowa w § 71 ust. 1 pkt 3. Pomoc publiczna powinna zostać wykonawcy faktycznie udzielona.

§ 74. Jeżeli wykonawca zatrudnia osoby niepełnosprawne i otrzymuje dofinansowanie do wynagrodzenia tych osób na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 3 lit. c, zamawiający zobowiązany jest do ustalenia, czy wykazane osoby niepełnosprawne będą skierowane do realizacji przedmiotowego zamówienia.

§ 75. Przepisy § 71 ust. 1 i § 72-74 stosuje się odpowiednio do podwykonawcy.

§ 76. Ciężar dowodu w zakresie wykazania, że cena lub koszt nie są rażąco niskie spoczywa na wykonawcy.